

Han slog sin mor ihjel: 'Jeg har ikke gjort det for at være ond'

Susanne Foss Kristoffersen blev begravet for fem år siden i juli 2013. På en af de bagerste rækker i kirken sad drabsmanden – hendes søn, Joakim.

9. sep 2018
Jesper Elming

Der var ingen, der ville tro på ham. Joakim dunkede med pegefingern mod tindingen og råbte:

- Så fat det dog! Han sidder lige herinde.

Søstrene var godt klar over, hvem han mente, for Joakim havde fortalt om ”ham” før.

Joakim var overbevist om, at han havde en japaner i sit hoved, der talte til ham.

Søstrene vidste, at Joakim var syg. Psykisk syg. I fire år, siden 2007, havde Joakim haft et dagligt hashmisbrug, og det seneste år var han begyndt at høre stemmer og tale med sig selv.

Selvom de kendte hans sygdom, kom Joakims handling den dag fuldstændig bag på dem.

- Nu skal jeg bevise over for jer, at jeg er syg!

Det første møde med Joakim

TV 2 Dokumentar har i et halvt år fået adgang til retspsykiatrisk afdeling i Risskov uden for Aarhus – en afdeling, der normalvis er en komplet lukket verden. Det er herinde, at nogle af de farligste psykisk syge kriminelle i Danmark lever. Det er personer, der er blevet kendt skyldige i retten, men fordi de var sindssyge i gerningsøjeblikket, er de havnet på retspsykiatrisk afdeling i stedet for at afsone i et fængsel.

- Vi har en, der tror på, han har en chip opereret ind i hjernen, som har forbindelse med en satellit. Han taler til den satellit, fortæller pædagogen Lars, der som de fleste andre ansatte på afdelingen kun optræder med fornavn.

Dokumentarholdet faldt i snak med flere patienter på afdelingen, og én patient var særligt imødekommende. Han hedder Joakim Foss Kristoffersen, og han havde på dette tidspunkt siddet fire år på retspsykiatrisk afdeling.

Over de næste seks måneder optog dokumentarholdet over 100 timer med Joakim, og han indvilgede i at give fuld aktindsigt i sin sag.

Dette er hans historie fortalt igennem interviews med ham, med hans tre søstre, hans fætter, tidligere lærere, klassekammerater og med personalet på afdelingen, samt over 4000 siders aktindsigt.

Joakim er indlagt på retspsykiatrisk afdeling for drabet på sin mor.

Joakim på retspsykiatrisk afdeling i Risskov. Foto: Dokumentarkompagniet

Kniven i benet

Joakim var desperat, som han stod der med søstrene over for sig i Grenå i september 2011. Der var ingen, der troede på, at han havde en japaner inde i hovedet.

Søstrene forsøgte at tale deres lillebror til fornuft, men lige lidt hjalp det. De kunne slet ikke trænge igennem til ham.

- I forstår mig ikke. I forstår ikke, hvad jeg siger. Der er en japaner, der styrer mig, sagde Joakim.

Søstrene kiggede forundret på hinanden. De vidste ikke, hvad de skulle stille op, eller hvad de skulle svare. Joakim blev sur. Hvorfor kunne de ikke forstå, hvad han sagde?
- Så lad mig bevise det for jer! Nu skal jeg bevise over for jer, at jeg er syg!

Joakim gik målrettet hen til køkkenskuffen. Han trak skuffen ud og greb en stor køkkenkniv.

Tror I, at jeg vil gøre det her mod mig selv?

Joakim tog et fast greb om køkkenkniven og stak kniven ind i låret på sig selv. Det stod nu lysende klart for søstrene, at deres lillebror havde massivt brug for hjælp.

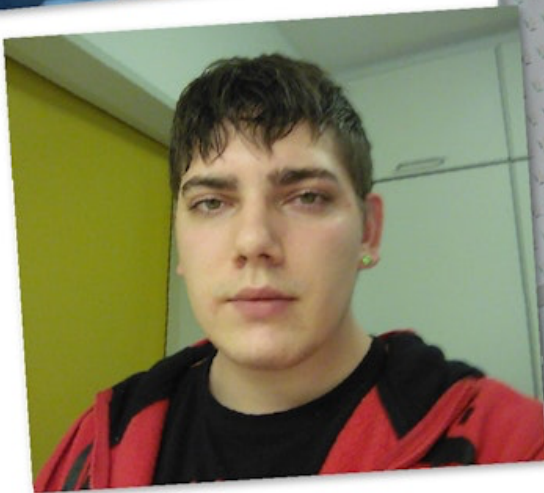
Mælkesnitter til alle

Joakim voksede op i Aarhus og på Djursland med sine forældre, tre storesøstre og sin lillebror. Han var en aktiv dreng, der gik til spejder, karate og fodbold.

- Da han var lille, var han gude-elsket af alle. Han var bare en lille charmør. Han var sød og forkælet. Han fik lov til at være med. Når han kom ind på værelset, var han jo bare den her søde, lille lillebror, fortæller Joakims mellemste søster,

Ann-Dorthe Foss Kristoffersen, der er 11 år ældre end sin lillebror.

Familien boede i den lille by Balle på Djursland og delte en stor gård med Joakims fætters familie.

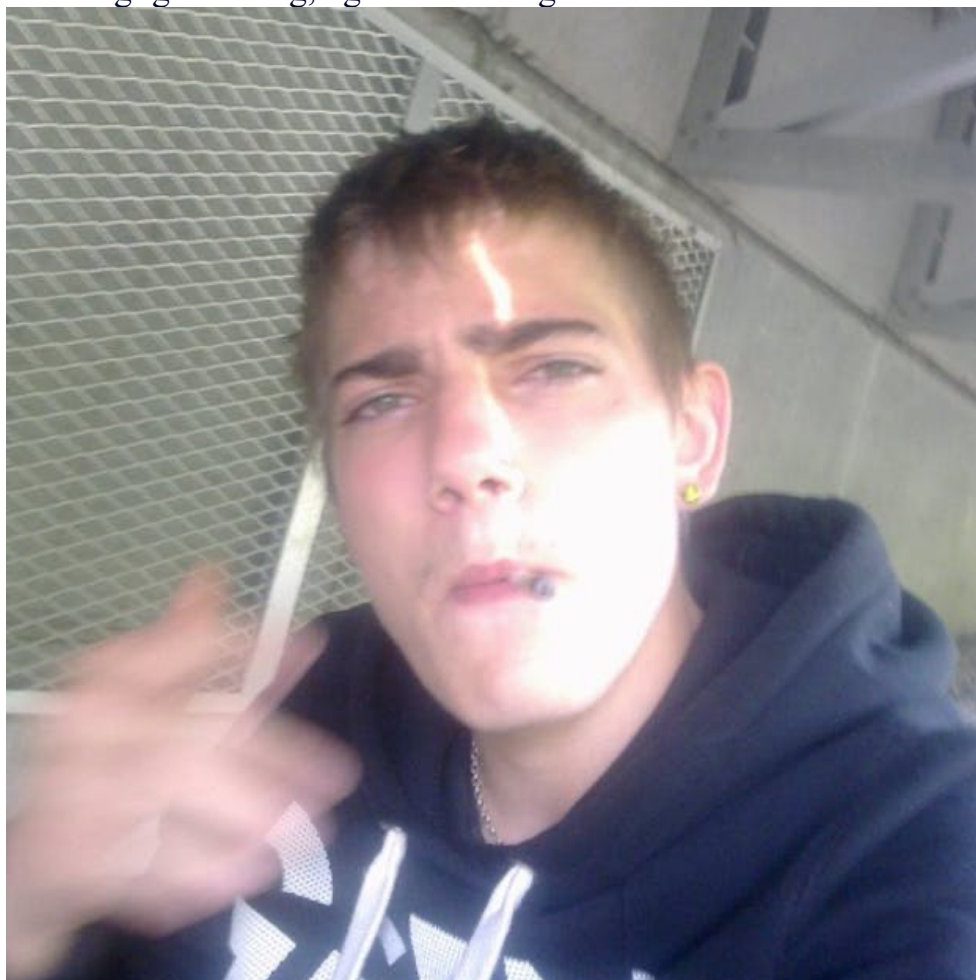
- Hvis han havde 20 kroner, og vi var tre drenge, jamen, så købte han lige mange mælkesnitter til os allesammen. Og han var altid smilende, glad og i godt humør. Det var vigtigt, at alle havde det godt omkring Joakim. Altså, der var ikke nogen, der havde det skidt, og hvis de havde det skidt, så skulle Joakim nok være med til at løfte det, så alle havde det bedre, fortæller fætteren Martin Kvist.

Da Joakim begyndte til spejder, besluttede Martin, at han også ville gå til spejder. Joakim var som en storebror for Martin i de tidlige ungdomsår, men noget forandrede sig pludseligt i Joakim i 2002, da han var 12 år.

- Da hans forældre blev skilt, knækkede filmen for Joakim. Jeg kan huske, at han blev en helt anden person.

Han havde en djævel inde i sig

Da Joakim som 17-årig gik på efterskole, begyndte han at ryge hash. Det udviklede sig til et dagligt misbrug, og han holdt sig ikke kun til hash.

Joakim som ung dreng. Foto: Privatfoto

- Han begyndte at udvikle et stofmisbrug med hash, kokain, amfetamin; alt, hvad han kunne få fat i. Meget mere 'prøv at se mig'. Han skulle hele tiden være fremme i skoene, fortæller fætterten Martin.
- Han havde en djævel inde i sig, som han ikke kunne kontrollere. Han overtrådte en grænse, og hvis han kunne overtræde den, så ville han også overtræde den næste. Han kunne ikke stoppe sig selv, når han først kom i gang.

Stemmerne

Da Joakim var 18 år, begyndte han at høre stemmer.

Fra han var 17-18 år, der gik det virkelig stærkt ned ad bakke. Der havde han det svært. Han havde nogle ret alvorlige problemer på det tidspunkt

Ann-Dorthe, søster til Joakim

Joakim ville være elektriker, men han strandede to gange i grundforløbet på Aarhus Tekniske Skole. Han havde tårnhøjt fravær og måtte begynde forfra. Han havde det ikke godt.

En martsdag i 2011 blev han kaldt til tavlen for at fremlægge resultater for klassen, og her blev det tydeligt, at noget ikke var, som det burde. Han begyndte at skrive i venstre side af tavlen. Han skrev og skrev. Ude af stand til at bremse sig selv. Analyser.

Beregninger. Teorier.

Da Joakim endelig gik væk fra tavlen, så de andre i klassen måbende til. Joakim havde fyldt hele tavlen med sine noter. Kort efter blev Joakim igen udmeldt fra Aarhus Tekniske Skole.

Tvangsindlagt

Fra Joakim rundede 18 år og frem til 20-årsalderen, var han til adskillige samtaler på psykiatrisk hospital, men uden at han blev indlagt. Der blev noteret i Joakims journal, at han var blevet "kastet en del rundt i systemet uden egentlig konklusion".

Efter at have været i kontakt med det psykiatriske system i tre år med ambulante samtaler tog Joakims psykotiske forestillinger fart.

Af tre omgange inden for få måneder gjorde Joakims bostøtte fra kommunen opmærksom på, at Joakim havde væsentlige problemer. En af gangene stod der i journalen, at bostøtten var "meget bekymret".

I november 2011 var Joakim lige fyldt 21 år – det var to måneder efter, han havde stukket sig selv i benet med en køkkenkniv for øjnene af sine søstre. Joakim havde besluttet sig for at gå til politiet, så han tog hen til politigården i Aarhus og spurgte efter politimesteren. Han fortalte ham om japaneren og de andre personer, der styrede ham, og efter den samtale blev Joakim tvangsindlagt på psykiatrisk hospital.

I journalen er det på dette tidspunkt anført, at Joakim var ”psykotisk og voldsomt forpint”, og at han var ”til fare for andre”. Psykiaterne vurderede Joakim til at være så farlig, at han blev bæltefikseret. Han lå fastspændt i 48 timer.

Kort efter han kom ud af bæltet, flygtede han fra afdelingen. Joakim kan ikke selv huske, hvordan han flygtede, og i journalen står der: ”han er vist hoppet over hegnet”. Politiet blev orienteret om, at en patient var flygtet fra psykiatrisk afdeling, men det lykkedes ikke politiet at finde Joakim.

Efter syv dage må hospitalet ifølge psykiatriloven ikke længere opretholde tvangsindlæggelsen, og derfor blev Joakim udskrevet, selvom psykiaterne lige havde vurderet ham til at være yderst farlig.

- Det giver ikke nogen mening, siger den ældste søster, Rikke Foss Kristoffersen.

2Pac ville slå Joakim ihjel

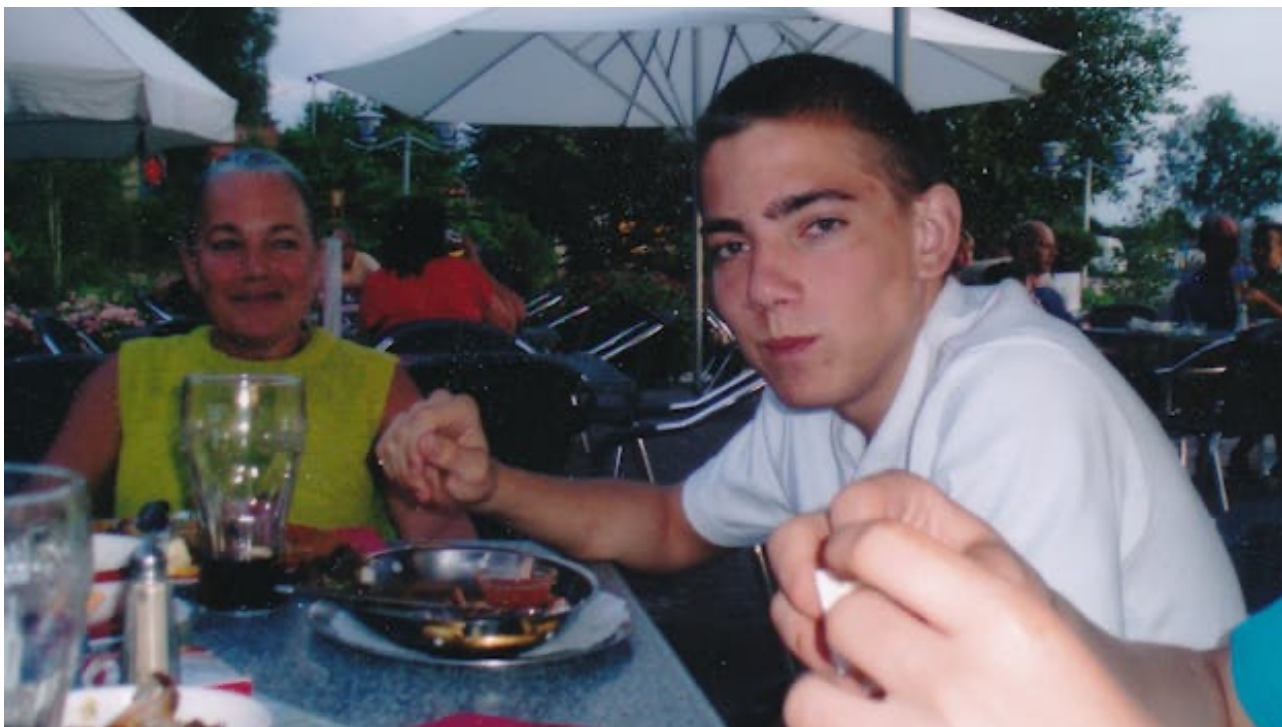
Kort efter sin 22-års fødselsdag i november 2012 lod Joakim sig frivilligt indlægge på psykiatrisk hospital i Risskov, efter han havde truet med at slå sin mor ihjel. Overlægen skrev i journalen, at Joakim var ”svært psykotisk”. Joakim fortalte blandt andet, at han var udvalgt af Gud, og at han ”kunne se det hele med sit tredje øje”.

Han fortalte også, at han var blevet seks centimeter lavere under sin indlæggelse. Psykiateren skrev i journalen, at selvom Joakim var kommet frivilligt, skulle han tvangstilbageholdes, hvis han ønskede at blive udskrevet, fordi han var til fare for sig selv og andre.

Under sin indlæggelse talte 2Pac til Joakim igennem Youtube. Den amerikanske rapper, der døde i 1996, fortalte, at Joakim også skulle dø. Joakim blev voldsomt ophidset og vandrede ind på sin stue, hvor han havde et skænderi med sit eget spejlbillede. Da hans mor en dag kom på besøg, måtte hun forlade sin søn kun 10 minutter senere. Joakim var blevet meget opkørt og havde skældt voldsomt ud på hende.

Da personalet lukkede moren ud fra afdelingen, var det tydeligt for dem, at hun var rystet. Senere på aftenen ringede en af sygeplejerskerne til hende, hvor moren fortalte, at hun aldrig havde oplevet sin søn på den måde.

Hun følte sig truet af sin søns kropssprog og tilføjede, at Joakim normalt var meget stille og indadvendt.

Joakim sammen med sin mor. Foto: Privatfoto

Der gik ikke lang tid, før livet på afdelingen blev uudholdeligt for Joakim. Han havde ikke fået medicin til at dulme hasstrangen, og nu ville han ud og ryge. Derfor flygtede han igen, og denne gang bandt han sengetøj sammen og firede sig ud af et vindue på 1. sal. Alarmen til politiet gik igen, men endnu engang fandt de ham ikke, hvorfor hospitalet efter en uge måtte ophæve tvangsindlæggelsen.

Havde fortalt lægerne om stemmerne

Joakims journal afslører, at der var flere alarmklokker, der ringede i foråret 2013. I marts 2013 afleverede politiet Joakim til indlæggelse på Psykiatrisk Akutmodtagelse. Joakim græd og råbte, står der i journalen. Joakim blev undersøgt af en læge, som noterede, at Joakim var:

”Psykotisk”. ”Fraværende”. ”Svært hallucineret”. ”Forpint”.

Joakims journal, marts 2013

Joakim fik medicin. Mindre end 24 timer senere blev han udskrevet.

To måneder senere befandt Joakim sig igen på psykiatrisk hospital. Denne gang til et møde med sin mor og en læge. Mor og søn fortalte om, hvordan Joakim havde truet sin mor flere gange og også truet med at tage sit eget liv. Joakim fortalte også om Michael Jackson, som styrede ham. Alt blev ført ind i journalen.

Joakims mor. Foto: Privatfoto

Dagen efter sad sygeplejersker, psykologer og psykiatere til en psykiatrikonference og diskuterede de patienter, de havde set ambulant, og her talte de om Joakim. Om, at han havde haft psykotiske symptomer, at han hørte sine egne tanker, og han blev styret af døde mennesker. Psykiaterne besluttede ikke at indlægge Joakim. Lægerne ville i stedet udrede ham for at være mani-depressiv. Halvanden måned senere gik det helt galt.

Drabet

Stemmerne rumsterede inde i hovedet på Joakim denne sommeraften den 6. juli 2013 i Solbjerg.

Tre stemmer dominerede i Joakims hoved.

De tre stemmer krævede forskellige ting. De var så livagtige, at Joakim nogle gange gjorde, som de befalede. Især Michaels Jacksons stemme blev ved med at vende tilbage. Stemmen truede Joakim, og først krævede stemmen, at Joakim tog livet af sig selv. Det ville Joakim ikke.

I stedet stillede stemmen så et ultimatum: Hvis ikke Joakim ville slå sin mor ihjel, ville Jorden gå under.

Joakim ønskede at forsvinde. Forsvinde fra stemmerne. Fra situationen. Han var godt klar over, at det var helt forkert at slå sin egen mor ihjel, så han ville udenfor. Væk.

Klokken havde passeret midnat, og Joakims mor, Susanne, havde fødselsdag. Hun boede i huset i Solbjerg med Joakims lillebror, Benjamin. Joakim var på besøg, skønt moren var ude. Men bedst som Joakim var ved at forlade huset, kom moren hjem. Joakim tolkede sammentræffet ved hoveddøren som et tegn fra Gud.

Nu måtte Joakim gøre det. Ellers ville Jorden jo gå under, som Michael Jackson havde advaret om, og nu blandede Gud sig. Joakim tog en kniv i køkkenskuffen og stak sin mor i ryggen. Joakim kan i dag ikke huske, om det var 13 eller 16 gange, han stak hende.

Joakim løb ud af huset og gemte sig på en mark velvidende, at han havde gjort noget skrækkeligt. Uroen strømmede gennem hans krop, og han fik en akut trang til at ryge hash, så han kunne få tankerne væk fra det, der var sket. Han gik tilbage til huset for at finde noget hash, men i mellemtiden var politiet dukket op.

- Hvad hedder du? spurgte en politibetjent.
- Benjamin, fløj det ud af Joakim.

Lillebrorens navn var det eneste, Joakim kunne komme i tanke om. Politibetjenten så, at der var blod på Joakims sko, og kort efter var Joakim iført en hvid dragt og havde strips om hænderne.

- Er jeg hemmelig agent? spurgte Joakim betjenten, inden han blev ført ind i en politibil og kørt mod politigården i Aarhus.

Det føles forkert at være glad

Dagen efter anholdelsen blev Joakim overflyttet til retspsykiatrisk afdeling i Risskov. Joakim blev erklæret sindssyg i gerningsøjeblikket, og derfor afsoner han nu ikke i et fængsel, men er dømt til behandling. Der er ikke sat nogen slutdato for behandlingen, så Joakim aner ikke, hvornår han igen kan komme tilbage til virkeligheden.

- Jeg har det, som om mit liv står stille. Som om, jeg er her den bedste tid af mit liv. Ikke fordi, jeg ikke har fortjent det. Jeg har været her, siden jeg var 22. Jeg er aldrig rigtig glad. Og selv når jeg bliver glad, så er det svært at bevare den følelse... for det føles forkert.

Joakim kæmper stadig med sorgen over at have slået sin egen mor ihjel. Og han kæmper også med skyldfølelsen over for resten af familien.

- Jeg må have været langt ude, siden jeg kunne få sådan nogle tanker. Men det var nu engang, sådan jeg havde det. Og det var det, der foregik inde i mit hoved. Så var der Michael Jackson i den ene side, og så var der Hitler i den anden. Og der var Gud og nogle mennesker, jeg troede, der styrede mig. Og så... der var alt muligt, som jeg ikke kunne slippe ud af og lægge bag mig.

Begravelsen

Fem dage efter drabet på Susanne Foss Kristoffersen var familie og venner samlet i Holme Kirke uden for Aarhus til bisættelse. Folk var stadig i chok over det, der var sket få dage forinden. Folk var opløste af gråd, især da præst Peter Sporleder begyndte at fortælle de fremmødte i kirken om, hvordan Susanne var som menneske.

Ordene ramte hårdt – også hos en ung mand, der sad på en af de bagerste rækker i kirken. Det var Joakim. Han havde fået lov at være tilstede til sin mors bisættelse, hvor også to civilklædte betjente var.

- Jeg var helt tom. Jeg skammede mig. Jeg kunne ikke gøre mere ondt, fortæller Joakim i dag.

- Jeg kom for at vise, at jeg var ked af det. Nogle vendte sig væk, da jeg kom. Jeg kiggede faktisk på dem, der netop ikke kiggede, for at jeg skulle blive mindre berørt. Jeg fik da nogle blikke, men det var ikke blikke, der sagde, at jeg var et dårligt menneske. Det var mere blikke, der ikke fattede, hvad der egentlig var sket.

Joakim deltager i sin mors begravelse. Foto: Ritzau Scanpix

Da kisten skulle bæres ud, rejste Joakim sig og gik hen imod den. Men det var allerede bestemt, hvem de seks kistebærere skulle være, og Joakim var ikke en af dem. Han blev overhalet på vej op til kisten af de seks udvalgte og følte sig pludselig meget akavet og fejlplaceret.

Joakim stod bag ved kisten og forsøgte at hjælpe til ved at bære det bagerste håndtag. Kisten blev båret fra kirken og ind i ligvognen. Familien faldt hinanden om halsen. Også med Joakim.

Den værste dag i mit liv

Drabet har sat dybe spor i familien, og alle tre søstre har haft posttraumatisk stress.

- Den 7. juli 2013 var den værste dag i mit liv. Den ændrede jo hele ens opfattelse af... ja, alting. Han har taget mors liv, og han har ødelagt vores liv. Sine søskendes. Han er skyld i så meget ulykke, fortæller den mellemste søster, Ann-Dorthe.

Joakim fotograferet med søsteren Ann-Dorthe i 2006. Foto: Privatfoto

- Altså, dengang kan jeg huske, at jeg tænkte, om jeg nogensinde ville komme til at føle glæde igen, eller om det hele ikke bare ville være ligegyldigt resten af livet. Og så tænker man hele tiden, at det bliver bedre jo længere tid, der går... men det gør det bare ikke, siger den ældste søster, Rikke.

Selvom drabet skete for fem år siden, følger det stadig søstrene:

- Det kan godt være svært at føle glæde nogle gange, fordi man kan få det helt dårligt over at være glad. Jeg har da været ramt hårdt af at have mistet min mor og have en bror, der er syg. Det har jo ramt min familie, mine egne børn, så jeg har ikke kun skullet være der for mig selv, men også for mine børn, som har haft det svært, fortæller Ann-Dorthe.

Tilgivelsen

Det nemmeste for Joakims tre søstre og lillebror ville være at skubbe Joakim ud af deres liv. Men hans fire søskende har lige siden drabet støttet op om deres psykisk syge bror.

Det er jo ikke ham, der har slået vores mor ihjel. Han er skizofren. Han har været styret af en anden.

Undskyldningen har søstrene for længst fået.

- Jeg tror, Joakim har skammet sig rigtig meget. Det ved jeg. Og han har sagt undskyld rigtig mange gange. Utallige gange. Fordi han ved, at vi har haft det svært, og han ved, at det er hans skyld. Han tager hele skylden og tager alt på sine skuldre, fortæller Ann-Dorthe.

Joakims to storesøstre, Ann-Dorthe (tv.) og Rikke. Foto: Dokumentarkompagniet

- Men jeg håber, at alting bliver bedre for os alle sammen. Og nemmere. Og at vi får hverdagen til at fungere helt optimalt... med bare at være glade, fortæller Ann-Dorthe. Joakim sidder tilbage på Stue 2 på retspsykiatrisk afdeling i Risskov, hvor han nu har været i fem år.

- Jeg savner min mor. Jeg savner, at det ikke tynger på mine skuldre. Der er forskel på at være syg og på at være ond. Jeg har jo ikke gjort det for at være ond.